

Eğitim Yönetiminde Disiplin Sorunlarının Nedenleri ve Çözümüne Yönelik Yaklaşımların İncelenmesi

Hakan Ertekin

MEB Eğitim Yöneticisi

hakanertekin2147@gmail.com, ORCID:0000-0003-2794-2105

Mesut Yüksel

MEB Eğitim Yöneticisi

mesut.yuksel350@gmail.com, ORCID:0000-0003-2794-2105

Çađlar Karakeçi

MEB Eğitim Yöneticisi

caglarkarakeci@gmail.com, ORCID:0000-0003-2794-2105

Sevinç Kanat Polat

MEB Eğitim Yöneticisi

sevinckanat1621@gmail.com, ORCID:0000-0003-2794-2105

Rıdvan Yardımcı

MEB Eğitim Yöneticisi

ridvanyardimci99@gmail.com, ORCID:0000-0003-2794-2105

Özet

Bu çalışmanın amacı, eğitim yönetiminde disiplin sorunlarının nedenleri ve çözümüne yönelik disiplinli yaklaşımların incelenmesidir. Yaşamın en başından en sonuna kadar devam eden süreçte eğitim, kişilere eşlik eden en önemli yardımcıdır. Eğitim, öncelikle aile içinde başlar sonra hayatın her alanında devam eder. Çocuklar belirli bir yaşa geldiklerinde nitelikli bireyler olabilmek adına okula başlar. Bu anlamda

okullar hem eğitimin hem de öğretimin verildiği en önemli kurumdur. Bu amaçlar doğrultusunda, okul içine yürütülmesi planlanan her şey belirli bir sınır içermektedir. Gerek öğretmenlerin gerek ise öğrencilerin davranışlarının sorunlara neden olmaması okul içinde bulunan tüm bireylerin belirlenen kurallara uyması ile mümkün kılınır. Aksi durumda ise okul içindeki işleyişi sağlamak güç hale gelecektir. Eğitim sürecinin belirlenen plan ve programlara göre ilerlemesine engel teşkil eden ve sürecin sekteye uğramasına neden olan unsurlar disiplin sorunları olarak ifade edilmektedir. Öğrencilerin bir insan olarak bireyler ihtiyaçlarının ne olduğundan çok sadece derse odaklanması öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarına yol açabilmektedir. Diğer taraftan eğitimin görülmeyen bir kısmı da okul dışında aileler tarafından verilmektedir. Ancak ailesin eğitimsiz olması, şiddete maruz kalması, anne babanın çocuğa karşı ilgisiz olması okulda bazı disiplin sorunlarına neden olabilmektedir. Öğretmen kaynaklı disiplin sorunlarıdaysa öğretmenlerin nitelik olarak yetersiz olması gerek öğretmenler gerek öğrenciler ile iletişim sorunları; sınıf yönetimi konusunda yetersiz olması, derse geç girmeleri; öğrenciye uygulanan psikolojik ve fiziksel şiddet; öğrenciye olan ilgisizlik olarak ifade ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul, Eğitim Yönetimi, Disiplin Sorunları

Examination of the Causes of Disciplinary Problems in Educational Management and Approaches to their Solution

Abstract

The aim of this study is to examine the causes of disciplinary problems in educational management and disciplinary approaches to their solution. In the process that continues from the very beginning of life to the very end, education is the most important assistant that accompanies people. Education starts first in the family and then continues in all areas of life. When children reach a certain age, they start school in order to become qualified individuals. In this sense, schools are the most important institution where both education and training are provided. For these purposes, everything that is planned to be carried out into the school contains a certain limit. It is made possible for the behavior of both teachers and students not to cause problems by ensuring that all individuals present at the school comply with the established rules. Otherwise, it will become difficult to ensure the functioning within the school. The factors that hinder the progress of the educational process according to the determined plans and programs and cause the process to be disrupted are expressed as disciplinary problems. Focusing only on the lesson rather than what the needs of students as individuals are as a person can lead to student-related disciplinary problems. On the other hand, an invisible part of education is provided by families outside of school. However, the fact that the family is uneducated, exposed to violence, and the parents are indifferent to the child may cause some

disciplinary problems at school. In the discipline problems caused by teachers, there are expressions such as insufficient quality of teachers, communication problems with teachers and students; insufficient classroom management, late entry to class; psychological and physical violence applied to the student; indifference to the student.

Key Words: School, Educational Administration, Disciplinary Problems

Giriş

Disiplin kelimesi kökenine bakıldığında aslında Fransızca kökenli “disciple” kelimesinden geldiği görölmektedir. Fransızca kökenli disiplin kelimesinin manası ise Türkçe olarak düzen, yoldam, sıkıyönetim anlamlarındadır (Tortop vd, 2007: 322).

En basit anlamı ise TDK tarafından açıklanan anlamıdır. Disiplin, var olan yasa, kurala, düzene uyumlu olmayı ifade etmektedir ve düzen, intizam, itaat gibi kelime anlamlarını da karşılamaktadır (Türk Dil Kurumu,1994:234).

Eripek (1980) ise disiplini, çocuk ya da genç olan bireyi hem kendisini hem de yaşadığı toplumun ilişkilerinde uygun davranış ve tutuları benimsemesi için gereken değer ölçütlerine göre yetiştirilmesi, yönetilmesi olarak açıklamaktadır.

Başaran (2000) disiplini, okulun kural ve kaidelerinin öğrenciler tarafından uygulanabilirliğinin sağlayabilmek amacıyla ortaya konulan çabalar olarak ifade etmektedir.

Disiplin kavramı evde iş yerinde sokakta ve daha birçok noktada karşımıza çıkan bir kavramdır. Kullanıldığı yere göre tanımlarında değişiklikler olsa da en önemli ortak noktası içinde bulunulan düzenin korunmak istenmesidir.

Toplum içinde sağlanan disiplinin asıl amacı bireyi at gözlükleri ile sıkıştırmak ve hareket alanını daraltmak değil bireyin körü körüne itaatkâr olmasından kurtarıp, kendi kendini kontrol edebilmesini sağlamaktır. Birey disiplin sayesinde kurallara uyum sağlayabilmeyi gerektiğinde uyumlu olabilmeyi öğrenmektedir.

Bir başka görüşe göre disiplin kişinin doğru dürüst davranış ve beceri kazanması, öğretici olması ve yetişmesidir. Birey disiplin sayesinde kişiliğini kazanabilmektedir. Bir arada yaşayabilmeyi,

uyumlu olmayı, özgürlüğünü doğru bir şekilde kullanabilmeyi, toplumla uyumlu yaşamayı ve toplumun normlarına sağlıklı bir şekilde yaklaşım saygı duymayı sağlamaktadır (Arca, 1994:28-33).

Eğitim kurumlarında disiplin ile amaçlanan davranışlar Rogers tarafından aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Rogers,2004:5):

1. Öğrencinin kendi davranışlarının farkında olması bu sayede davranış farkındalığı kazanması,
2. Öğrencinin öz disiplini ve öz kontrolü sağlayabilmesi,
3. Öğrencinin sorumluluk sahibi olması bu sayede yaptığı her türlü davranışı yüzünden hesap verme ve hesap sorma bilinci edinmesi,
4. Öğrencilerin odak noktasının öğrenme olgusunda kalması,
5. Öğrencinin hem kendisine hem çevresindeki kişileri saygı geliştirmesi,
6. Öğrencinin hem kendi haklarını hem de başkalarının haklarını anlaması,
7. Öğrencinin birey olarak bağımsızlık duygusunu kazanabilmesi aynı zamanda ekip içinde bir bütünün parçası olmayı öğrenebilmesi,
8. Ahlaki değerleri (dürüstlük, adil olma, saygılı olma gibi) geliştirebilmesi amaçlanmıştır.

Disiplin sayesinde, okullarda belirlenen kurallara uyulması mümkün kılınmış ve hem kişinin kendisi hem de karşısındaki kişinin korunması esas alınmış olur. Burada yer alan korunma kavramı sadece hem fiziksel hem de psikolojik korumayı içermektedir.

Öğretmen Kaynaklı Disiplin Sorunlarının Nedenleri ve Çözümüne Yönelik Yaklaşımlar

Okul içinde okul kültürünün oluşmasında sınıf içinde ise sınıf kültürünün oluşmasında en önemli faktörlerden biri öğretmendir. Davranış bilimleri öğretmenin tutumunun öğrencileri etkilediğini ifade etmiştir.

Öyle ki çoğu vakit öğretmenin nasıl davrandığı bir ifadeyi hangi ses tonu ile söylediği ne söylediğinden daha önemli olabilmektedir (Şişman & Turan, 2008:18-19).

Eğitim öğretim süreci içinde disiplini bozan davranışlar sadece öğrencilerden kaynaklanmaz, bazen öğretmenler de disiplini bozan davranışlarda bulunabilir.

Okulda disiplin sorunlarına sebep olan öğretmen davranışları şu şekilde ifade edilmektedir (Akt: Özdal vd, 2017).

1. Öğrenci davranışlarıyla, dış görünüşleriyle, giysileriyle ilgili rencide edici tutum sergilemek,
2. Krize müdahale ve kriz yönetimi konusunda yetersiz, kararız kalma,
3. Ayrımcılık ve adaletsiz tutum,
4. Öğrencilerin yaşam biçimleri ile ilgili söylemlerde bulunmak,
5. Öğrenciler açısından eğitim ve öğretimi zor bir hale getirme,
6. Sorunlara ilgisiz davranmak,
7. Zamanı kullanma konusunda yetersizlik
8. Başarısızlık endişesi,
9. Bıkkınlık,
10. Sözlü şiddet,
11. Dersi bırakıp gitmek,
12. Hazırlıksız olarak derse gelmek,
13. Mesleđini benimsememiş olması, isteksizlik, mesleki yetersizlik.

Ayrıca öğretmenin tek görevi sınıfta ders anlatmak ve öğrencilere konuları aktarmak değildir öğrencilerin olumlu davranışlar öğrenmesine yardımcı olmak ve sınıfta, okul içinde disiplini sağlamak da öğretmenin görevlerindedir.

Öğrenci Kaynaklı Disiplin Sorunlarının Nedenleri ve Çözümüne Yönelik Yaklaşımlar

Eğitim örgütlerinde toplum ve okul tarafından doğru olarak kabul edilen davranış ve tutumları benimseyen ve bunları sergileyen öğrenciler olabileceği gibi, istenmeyen ve kabul edilemeyen davranışları sergileyen öğrenciler de olabilmektedir.

Bu tür olumsuz davranışlar hem davranışı sergileyeni hem diğer öğrencileri hem öğretmeni ayrıca sınıf atmosferini olumsuz etkileyebilmektedir. Öğrencilerden kaynaklı disiplin sorunlarının altından farklı nedenler çıkabilmektedir.

Ailelerin öğrencilere karşı yaklaşım biçimleri, eğitimlerine verdikleri değer, ailenin ekonomik durumu, çocuğun yetiştirilme biçimi, yetiştirildiği ve yaşadığı çevre gibi dış sebepler olabileceği gibi, isteksizlik, boş vermişlik, derslerin ilgisini çekmemesi, yeteneklerine hitap etmemesi, derse veya öğretmene karşı duyguları gibi kendisinden kaynaklı iç sebepler öğrenci disiplin sorunlarının nedenleri olarak görülebilir.

Hoşgörüsüzlük, sevgisizlik, güvensizlik, saldırganlık, kendini ifade edememe kaygısı, anlaşıldığını hissedeme, kendini değersiz göreme gibi faktörler de öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarının nedenleri olarak sayılabilir.

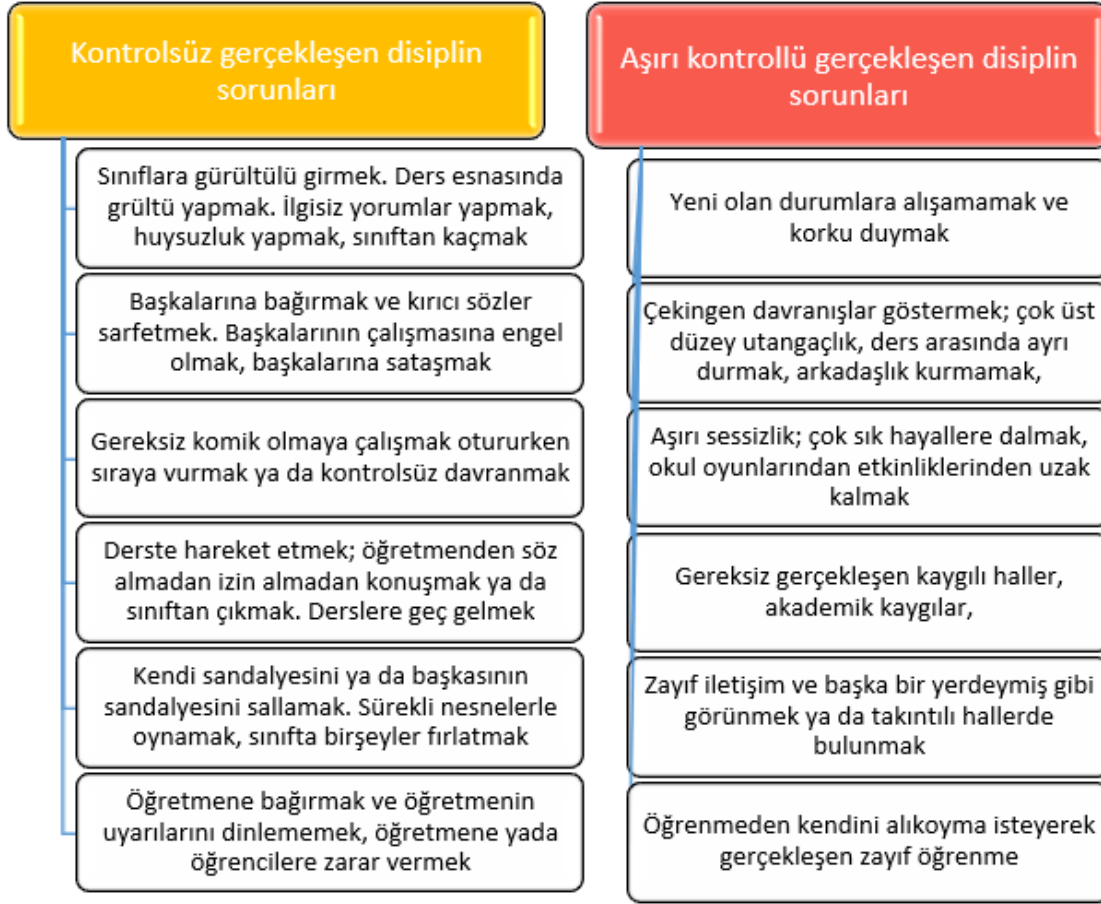
Akar (2003), öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar, farklı kişilik özellikleri, ilgi ve kabiliyet farklılıkları eğitim ve öğretim sürecinde değişik tavırlar ortaya çıkmasına sebep olacağını söylemiştir.

Öğretmenlerin zaman zaman öğrencileri karşılaştırmaları ve kıyaslamaları, bireysel farklılıkların göz ardı dikkate alınmadığına ve önemsenmediğine örnek olarak gösterilebilir.

Öğrencilerden beklentilerin gerçekçi olması gerekmektedir. Eğer öğrencilerden potansiyelinin üzerinde bir beklenti söz konusu ise öğrenciler hırçınlık gösterebilir ve var olan düzeni bozmaya yönelik davranabilir (Akar: 2003; 20).

Öğrenciden kaynaklanan disiplin sorunları bazen kontrollü olarak bazen kontrolsüz olarak gerçekleşmektedir. Kontrollü ve kontrolsüz disiplin sorunları Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Kontrollü ve Kontrolsüz Disiplin Sorunları

Kaynak: Bahri, 2021:107.

Öğretmenlerin zaman zaman öğrencileri karşılaştırmaları ve kıyaslamaları, bireysel farklılıkların göz ardı dikkate alınmadığına ve önemsenmediğine örnek olarak gösterilebilir.

Öğrencilerden beklentilerin gerçekçi olması gerekmektedir. Eğer öğrencilerden potansiyelinin üzerinde bir beklenti söz konusu ise öğrenciler hırçınlık gösterebilir ve var olan düzeni bozmaya yönelik davranabilir (Akar: 2003; 21-22).

Sonuç

İnsanoğlunun sosyal bir varlık olarak hayatta kalması, onu sürekli diğer insanlar ile bir arada yaşam sürmek zorunda bırakır. Bu nedenle her birey için bulunduğu ortamda var olan düzen içinde yaşamak ve uyumlu olmak bir gerekliliktir.

Diğer insanlar ile iç içe ve uyumlu yaşayabilmek yaşam kalitesinin ve yaşamın bir parçası olan sosyal alanın sağlıklı olmasına olanak tanır. Sosyal alan olarak okullar ise insanoğlunun hayatının büyük bir kısmını kapsamaktadır.

Dolayısıyla okul içinde de düzenin, uyumun olması esastır. Aksi durumda birçok insanın bir arada günün büyük bir bölümüne geçirmesi söz konusu durum ve şartlarda mümkün değildir.

Öğretmen kaynaklı disiplin sorunları öğretmenlerin nitelik olarak yetersiz olması gerek öğretmenler gerek öğrenciler ile iletişim sorunları; sınıf yönetimi konusunda yetersiz olması, derse geç girmeleri; öğrenciye uygulanan psikolojik ve fiziksel şiddet; öğrenciye olan ilgisizlik olarak ifade edilmiştir.

Okul içindeki disiplin sorunlarının bir kaynağı olan öğretmenlerin sorun nedenleri oldukça önemli bir konudur. Disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin kategoriler tecrübe eksikliği; meslekten soğuma; sorumsuzluk ve öğretmenin sosyal yaşam sorumlulukları, sınıf yönetimi konusunda yetersizlik, alana hâkim olamama, sorumluluktan kaçma olarak ifade edildi.

Öğretmenlerin okul ile ilgili yaşanan olumlu ya da olumsuz olaylarda gerek öğrenci ile gerek veli ile olan sağlıklı iletişimi, sınıf içinde disiplini ve düzeni kolaylaştırmaktadır. Anne babanın okul içinde olanı öğrenmesi ve müdahalede gecikmemesi çocuğun davranışının sonuçlarına katlanması için önemlidir.

Öğrencilerin bir insan olarak bireyler ihtiyaçlarının ne olduğundan çok sadece derse odaklanması öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarına yol açabilmektedir. Diğer taraftan eğitimin görülmeyen bir kısmı da okul dışında aileler tarafından verilmektedir.

Ancak ailesin eğitimsiz olması, şiddete maruz kalması, anne babanın çocuğa karşı ilgisiz olması okulda bazı disiplin sorunlarına neden olabilmektedir. Sosyal medyanın yaşı olmadığı günümüzde kabul edilen bir sondur. Ancak çocukların medyanın özellikle yeni medya açlarının olumsuz yansımalarından etkilenmesi kaçınılmazdır.

Okul dışında edinilen zararlı davranışların okula yansması da disiplin sorunlarının başlıca nedenlerindedir. Öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarının çözümlerine ilişkin kategoriler öğrencilerin okul ihtiyaçlarının belirlenmesi; okul içi etkinliklerin düzenlenmesi; rehberlik servis kullanımı ve eğitim verilmesi olarak ifade edildi.

Okul içinde rehberlik öğretmenleri tarafından, kısa ve sıkıcı olmayacak bir şekilde düzenli bilgilendirme semineri yapılırsa öğrencilerin ve öğretmenlerin okul içindeki davranışlarında iyileşme olacaktır.

Kaynakça

Arca, O. (1994). Çocukta Ve Ailede Disiplini Sağlama Ve Sürdürme Yolları, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. (57), 28-32.

Akar, İ. (2003). *Öğrenci Davranışını Etkileyen Etmenler Sınıf Yönetimi*. Ankara. Pegem A Yayıncılık.

Aydın, B., & Karakaya, B. A. (2021). Özel Ortaokul Sınıflarında Karşılaşılan İstenmeyen Öğrenci Davranışları. *Ekev Akademi Dergisi*, (88), 99-118.

Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.

Başar, H.(2005). *Sınıf Yönetimi*. Ankara. Anı Yayıncılık.

Başaran, İ.E. (2000). *Eğitimin Psikolojik Temelleri Eğitim Psikolojisi*. Ankara, Feryal Matbaası.

Bay, E., Mert, O. Ve Ozan, C. (2011). İlköğretim 6-8. Sınıflarda Ortaya Çıkan İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Öğretmenleri Davranış Yönetim Stratejileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 49-70.

Boyras, A. (2007). İlköğretim okullarında görev yapan aday öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunları. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bursalıoğlu, Z., (1991). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı Ve Davranış*. (8. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.

Celep, C. (2004). *Sınıf Yönetimi Ve Disiplini*. Ankara. Anı Yayıncılık.

Doğan, S., Uğurlu, C.T., Şöförtakımcı, G., Ay, D. Ve Zorlu, H. (2014). Öğretmenlerin Sınıf Ortamında Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar Ve Bu Davranışlarla Baş Etme Stratejileri. *Turkish Studies*, 9(2), 577-602.

Ekici C.E. Ve Burgaz, B (2009). İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen Ve Okuldan Kaynaklanan Nedenleri, *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 91–111.

Elban, L. (2009). İlköğretimdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Eripek, S. (1980). Ankara ilinde bulunan öğretim kurumlarında disiplin uygulamaları ve bu uygulamaların öğrencilerin uyum değerlendirilmesi. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ertürk, S. (1979). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Beytepe Basımevi.

Erzurum, H., & Kır, İ. (2011). İlköğretim Öğretmenlerinin Kullandıkları Disiplin Türleri/Types Of Discipline That Primary School Teachers Practice. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 271-285.

Geylan, R. Ve Tonus, H.Z. (2013). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2900.

Görmez, E. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf İçi İstenmeyen Davranışlarının İncelenmesi, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 443-456.

Gupta, K. (2006). *School Management*. Delhi, Ind: Pragn Publications.

Güven, M. Ve Dönmez, B. (2002). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı Ve Beklentileri”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3 (4), 59–68.

İlgar, L. (2000). *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınları

Kazancı, O. (1989). Sınıfta Disiplin Sorunu”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı 148.

Özdal A. & Özdal, H. & Çağanağa Ç. K. (2017). İlköğretim Kurumlarında Yöneticilere Yansıyan Disiplin Sorunları Ve Bu Sorunlara Dönük Yaklaşımları. *International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*. (12/25), 445-466.

Özdaş, F. (2013). Ortaokullarda Değerler Eğitimi Ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi/The Evaluation Of Teacher's Opinions Regarding The Student Misbehaviours And The Training Of Values At Secondary Schools.

Özdemir, A. (2007). *Öğrenci Disiplin İşleri Ve Uygulamaları*, (Ed. E.Karip), Sınıf Yönetimi, Ankara: Pegem-A Yayıncılık.

Rogers, B. (2004). *How To Manage Children's Challenging Behaviour*. London, Gbr: Sage Publications Inc.

Sorguç, B. (1986). *Disiplin Ve İdari Soruşturma*. Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

Suvall, C. (2009). *Restorative Justice In Schools: Learning From Jena High School*. Harv. Cr-Cll Rev., 44, 547.

Şişman M., S. Turan, (2008). *Sınıf Yönetimi*. Ankara, Öğreti, Pegem Akademi

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., Ve Özer, M. A. (2007). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tümkaya, S. (2005). Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Anlayışları Ve Tükenmişlikle İlişkisi, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Güz 2005, S:44, 549-568.

Türnüklü, A.& Zoralođlu, Y. (2001). İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 5(20), (417-441).

Türk Dil Kurumu (1994). *Okul Sözlüğü*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınlar.